

Z. Br.

Zapomniane karty orientalistyki polskiej

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 15/1, 191-192

1970

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

obejmujące sześcioma tomikami niemal wszystkie języki słowiańskie. Wydobicie z niepamięci zasług Frischa jest ciekawe nie tylko merytorycznie, lecz także jako wynik zbieżnych zainteresowań i uzupełniających się nawzajem badań slawistów dwóch krajów: NRD i Polski.

Jako pierwsi zwrócili uwagę na dorobek Frischa Niemcy; w 1958 r. E. Eichler opublikował artykuł *Johann Leonhard Frisch und die russische Sprache. Ein Kapitel deutscher Slawenkunde*, a W. Bernhagen — *Johann Leonhard Frisch und seine Beziehungen zu Russland*¹. W 1964 r. ukazały się dwie dalsze prace E. Eichlera: *Johann Leonhard Frisch und die slawische Etymologie* w zbiorze *Beiträge zur Geschichte der Slawistik* (Berlin 1964) oraz *Johann Leonhard Frisch über die polnische Sprache* w t. 9 czasopisma „Zeitschrift für Slawistik”, gdzie autor przedrukował zarazem tekst szóstego (i ostatniego) tomiku Frischa, *De lingua Polonica*. W 1964 r. z badaniami niemieckimi nad Frischem zajął się i stworzył ich kontynuację wyniki badań polskich: w t. 14 „Pamiętnika Słowiańskiego” Przemysław Zwoliński ogłosił studium *J. L. Frisch jako slawista (sorabista i polabista)*. Druga część studium ukazała się w t. 16 (za 1966 r.) tego czasopisma, przy czym P. Zwoliński przedrukował tu czwarty tomik dzieła Frischa, poświęcony językom łużyckim i połabszczyźnie.

Następnie P. Zwoliński opublikował o Frischu prace: w rocznikach za 1966 r. i 1967 r. „Slavia Orientalis” *J. L. Frisch jako slawista-rusycysta*; w t. 6 z 1967 r. „Studiów z Filologii Polskiej i Słowiańskiej” *J. L. Frisch jako slawista-bohemista*, gdzie znajduje się także przedruk przedostatniego tomiku Frischa, poświęconego językowi czeskiemu; w t. 7 z tegoż roku tych samych „Studiów” *J. L. Frisch jako slawista (słowenista i kroatysta)*, gdzie jest dodany przedruk drugiego tomiku Frischa, poświęconego głównie językowi słoweńskiemu (problematykę chorwacką Frisch umieścił bowiem po części także w pierwszym tomiku cyklu *Historiae*). Przygotowana do druku jest praca P. Zwolińskiego *J. L. Frisch jako paleoslawista*, poświęcona pierwszemu tomikowi Frischa, o gładolicy.

Wszystkie przedrukowane teksty Frischa (tomiki: 2, 4, 5, 6) opatrzone są bardzo szczegółowymi komentarzami.

Z. Br.

ZAPOMNIANE KARTY ORIENTALISTYKI POLSKIEJ

W nrze 1/1969 „Przeglądu Orientalistycznego” Jan Reychman przedstawił artykuł *Z nieznanых kart orientalistyki polskiej XIX wieku: polscy badacze języka i folkloru Kurdów*. Cenioną do dzisiaj rozprawę o narzeczu kurdyjskim w Süleymaniye ogłosił w 1857 r. iranista Aleksander Choźko; materiał jej nie pochodził jednak z zapisów autora w terenie. Nową kartę w dziejach kurdologii polskiej zapisał August Żaba (1800—1894), autor prac dotyczących literatury i języka Kurdów oraz *Dictionnaire kurde-français*, wydanego przez iranistę niemieckiego F. Justiego w Petersburgu w 1879 r. Żabie poświęcona jest największa część artykułu prof. Reychmana.

Autor pisze też o Leonardzie Zagórskim (1827—1891), mało znanym a zasłużonym na polu badania języka Kurdów, autorze (wraz z Ormianinem S. Egiazarowem)

¹ Obydwa artykuły znajdują się w opracowywanym przez E. Wintera tomie *Die deutsch-russische Begegnung und Leonhard Euler. Beiträge zu den Beziehungen zwischen der deutschen und der russischen Wissenschaft und Kultur im 18. Jahrhundert*, stanowiącym t. 1 *Quellen und Studien zur Geschichte Osteuropas* (Berlin 1958).

wem) słownika rosyjsko-kurmandżyjskiego i kurmandżyjsko-rosyjskiego, wydanego w 1891 r. (zasadnicze prace etnograficzne i językowe Zagórskiego są jednak z zakresu kaukazologii), o dwóch braciach Jabłońskich, Władysławie (1841—1894) i Aleksandrze (1829—1913), dwóch technikach, którzy pozostawili cenne notatki o Kurdach, oraz o Karolu Brzozowskim (1821—1904)* i geologu, Karolu Bohdanowiczu (1864—1947).

Z. Br.

REWINDYKACJA ZASŁUG SKANDYNAWISTYCZNYCH STANISŁAWA WĘDKIEWICZA

Zasługi Stanisława Wędkiewicza na polu skandynawistyki są na ogół nie doceniane albo pokrywane niesprawiedliwym milczeniem — wnosi uzasadnioną pretensję Zenon Ciesielski w artykule *Stanisław Wędkiewicz jako badacz i propagator Skandynawii*, ogłoszonym w nrze 2/1969 kwartalnika „Przegląd Zachodniopomorski”.

Prawda, że zainteresowania skandynawistyczne przejawiał już J. Lelewel, tłumacz i komentator staroislandzkiej *Eddy*, niemniej początki polskich naukowych badań w tym zakresie przypadają dopiero na lata po I wojnie światowej. Do rzeczywistych pionierów tych badań, obok kilku historyków, zwłaszcza Władysława Konopczyńskiego, należy romanista Stanisław Wędkiewicz (1888—1963), profesor Uniwersytetu Poznańskiego, następnie Uniwersytetu Jagiellońskiego i od 1934 r. — Warszawskiego.

Pierwsza praca skandynawistyczna Wędkiewicza ukazała się w 1918 r. w Sztokholmie: *La Suède et la Pologne. Essai d'une bibliographie des publications suédoises concernant la Pologne*. Druga wyszła w roku następnym w Krakowie: *Z dziejów języka polskiego za granicą. I. Polskie rzeczy w języku szwedzkim*¹. Wiele publikacji, mniejszych lub większych, Wędkiewicz zawarł w redagowanym przez siebie w latach 1922—1939 krakowsko-warszawskim miesięczniku „Przegląd Współczesny”. Dawał tu m. in. sylwetki wybitnych uczonych skandynawskich i poruszał sprawy recepcji nauki skandynawskiej w Polsce (np. w artykule *Linneusz w Polsce*).

Na łamach tego czasopisma Wędkiewicz w 1928 r. przedstawił postulat organizacji studiów skandynawistycznych w Polsce, m. in. utworzenia uniwersyteckich katedr języków i literatur skandynawskich. Pierwsza taka katedra powstała w 1939 r. na uniwersytecie w Warszawie. Do jej ustanowienia doprowadził uporem i energią sam Wędkiewicz, będący wówczas dziekanem Wydziału Humanistycznego; katedrę objął (jako profesor nadzwyczajny) Stanisław Sawicki. Wybuch wojny przeszkodził inauguracji pracy tej placówki: Sawicki miał rozpocząć wykłady w roku akademickim 1939/1940.

Z. Br.

* O Brzozowskim, inżynierze pracującym na Bliskim Wschodzie w swoim zawodzie, ale którego nazwisko weszło też do historii polskiej orientalistyki, zob. też: S. Przeworski, *Z polskich badań naukowych w Azji Zachodniej*. W t. 1 *Szkiców z dziejów polskiej orientalistyki*. Warszawa 1957, ss. 167—172.

¹ Z. Ciesielski, omawiając tę pracę, pisze m. in. (na s. 89), że jej rozdział 7 zajmuje się wpływami polskimi w onomastyce szwedzkiej, a rozdział 3 — w toponomastyce. Ponieważ toponomastyka jest częścią onomastyki, należało te rozdziały określić jakoś inaczej.